

kan väl bara lemologerna själva avgöra. Är det möjligen så att behovet nu infunnit sig sedan termen *epidemiologi* kommit att betyda något annat än läran om stora epidemier? Är aidsforskarna lemologer?

**Hans Nyman**

*fil lic, språkrådgivare, Svenska Läkarsällskapet, Stockholm*

## Replik

Da kan olika regler komma i konflikt med varandra. De regler Hans Nyman anger får övertaget i nuläget. Jag gläder mig i alla fall åt att vi kan stryka en av de båda accenterna, om vi vill.

*Lemologi* har också mött språkliga invändningar. Lars Hambræus anser att om man strikt skall följa utvecklingslinjen i grekiskan skall ordet heta *limologi*. Jag tycker inte att detta skall bli en diskussion om klassiska språk, utan min moderna syn är att grekiska här får vika för engelska och latin. Dessutom hänvisar jag till Renander nedan. Min företrädare Wernstedt hade *loimologi* med i sin upplaga av Medicinsk terminologi från 1935 och hade i upplagan från 1944 lagt till synonymen *lemologi*. Den formen behöll hans efterträdare Acke Renander, som ju även är känd för sin bok »Grekiska för medicinare«. När en sådan auktoritet erkänner *lemologi* tar jag det som ett gott argument för den formen, trots det som Lars Hambræus framfört. Jag behöll de båda formerna i 1974 års utgåva, som var min första. Vid den stora omarbetningen inför 1981 års upplaga försvann båda termerna, vilket stämmer med tiden. Medicinska termer lever, blommar och dör. Ibland går det inte att återuppliva dem. Dock mår språket bra av debatt.

**Bengt I Lindskog**

*professor emeritus, Lund, ledamot av Svenska Läkaresällskapets kommitté för medicinsk språkvård*

# Knepiga hjärtefrågor: pacemaker, prolaps och nedåttstigande

Jag har kommentarer och frågor till språkvårdarna Hans Nyman och Bengt Lindskog. Som Nyman nämnde (LT 41/2000) har ordet *pacemaker* blivit väl-etablerat. Jag kommer ihåg från 1970-talet att *pacemaker* ofta kallades batterihjärta i lekmanappressen. Det var en dålig benämning, hjärtbatteri hade i så fall varit bättre.

När det gäller *pacemaker* finns också ett annat problem. Sådana med kablar i både höger förmak och höger kammare benämns tvåkammarpacemaker. Det är väl en översättning från engelskans *two chamber pacemaker*, där dock *chamber* betecknar hjärtrum och inte enbart kammare, som den olyckliga svenska benämningen har blivit. Man kan ju tro att kablarna ligger i höger och vänster kammare. Två/hjärt/rumspacemaker låter heller inte så lyckat. Tvåkabelspace-maker kanske. Än värre blir det när nu vänsterkammarpacing prövas alltmer för indikationen hjärtsvikt. Vad ska man kalla en *pacemaker* med en kabel i höger förmak, en i höger kammare och en i en epikardiell ven på hjärtats vänstersida?

Bland alla benämningar för felaktigheter i hjärtat återfinns *prolaps* av mitralisklaffen. Denna s k *prolaps* uppstår när det ena eller det andra mitralisseglet inte

är förankrat med intakta och normal-långa *chordae tendineae*. Vid kammarkontraktionen regurgiterar blod till förmaket medan mitralisseglet delvis slår upp över klaffplanet. Det borde inte kallas *prolaps* när det är emot normala blodflödesriktningen, utan snarare *retrolaps*.

Slutligen har vi en konstig benämning på en gren av vänster kranskärl, den främre nedåttstigande grenen. Man stiger väl ändå inte nedåt. Möjligen finns i bibeln något uttryck som nedstigen till ... men det har inget med modern svenska att göra.

**Leif Dernevik**

*docent, thoraxkliniken, Sahlgrenska Universitetssjukhuset/Sahlgrenska, Göteborg*

## Kommentar

Leif Dernevik berör en viktig sida av terminologiarbetet. Även för en rätt ny term som *pacemaker* kan verkligheten förändra sig snabbt. Det gäller för språket att hänga med. I ett sådant fall är samarbete med Läkaresällskapets språkkommitté och specialisterna den bästa vägen att gå fram. Vår kommitté ser främst till termernas språkliga hantering, textstavning och genus. Differentieringen av uttrycken, med andra ord behovet av en eller flera nya termer, sådant kan bara specialisterna avgöra.

Vi tror att *prolaps*, 'framfall', också kan användas om mitralisseglet, även om *retrolaps* är helt korrekt från språklig utgångspunkt. Men här behövs synpunkter från fackfolket. Välkomna alltså, kardiologer och toraxkirurger, så kan vi komma till resultat i denna spalt!

När det gäller Derneviks invändningar mot stiga ned(åt) håller vi inte alls med. Verbet *stiga* betyder etymologiskt 'ta ett steg', och denna betydelse finns

kvar i många sammanhang. Kanske har Dernevik någon gång frågat sin patient: »Kan Du inte stiga på foten?« eller »Steg Du möjligen av bussen innan den stannat?« Dock tycks det vara så att det normala prefixet är *ned-*, inte synonymen *nedåt-*. Så det kanske vore naturligare att skriva *nedstigande* grenen i stället för *nedåttstigande*. Om man översätter *colon descendens* brukar det ju bli 'den nedstigande delen av kolon'. En *descendent* är likaså en 'släkting i nedstigande led'.

**Bengt I Lindskog**

**Hans Nyman**